

סמל חומש מאיר (רוני)

168703

בן רחל ושמחה

נולד ב- י"א שבט תרצ"ב 19.1.1932

התגייס לצה"ל במאי 1950

שרת בחטיבת גולני

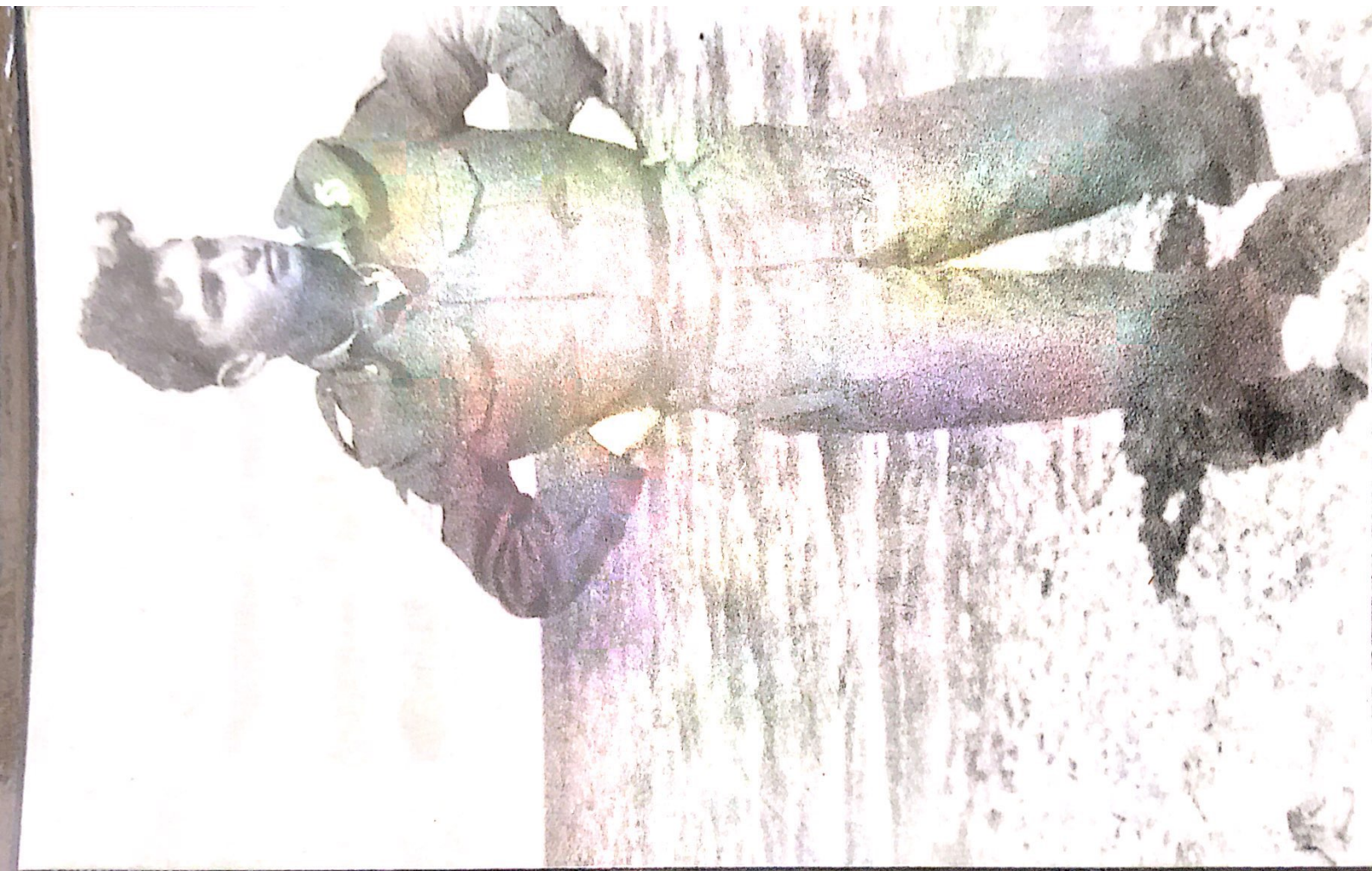
נפל ב- לי ניסן תשי"א 6.5.1951

בקרוב על תל-מוטילה.

חומש, מאיר (יירוניי)

בן שמחה ורחל. נולד ביום י"א בשבט תרצ"ב (19.1.1932) בעיר הורוכוב שבפולין, המשפחה, ציונית ברוחה ומסורה לאידיאלי- המולדת עלתה לארץ בשנת 1936 ומאיר אז בן ארבע. לאחר שסיים את לימודיו בבית-החינוך לילדי עובדים בגבעת המורה למד בבית-הספר התיכון "חוגים" בחיפה וסיים את לימודיו בו. היה חבר הי"הגנה" ובימי מלחמת הקוממיות השתתף בצורה פעילה בשחרור חיפה במלאו תפקיד-קשר ואף אחראי לטלפון בנקודות אסטרטגיות; לא נרתע מכל תפקיד שהוטל עליו. גילה אהבה רבה למוסיקה ולספרות מאהבתו לטבע ולטיולים לא היה מקום בארץ אשר לא ביקר בו. גויס לצה"ל במאי 1950. נפל בקרב בשפך-הירדן ליד הכנרת ביום לי בניסן תשי"א (6.5.1951). הובא לקבורה בבית-הקברות הצבאי בראש פינה וביום י"א בטבת תשי"ב (9.1.1952) הועבר למנוחת עולמים בבית הקברות האזרחי בחיפה.

אזכור חלום

אזכור 57 נואב היום 1932. י.א. 1937
אלהין, קנאלין אלהין שמה איהל חלום.
היום 1937 יאה עמן הולל ארצב. התקופה הוואסאנב
שנה המענה ברמלה אמאנב קר דמן-הולצוס.
בזבוב עב דרה המענה איהל-מאנב בן ה-6
החיל אלמב בפק-ולצוס, ארצ אמאנב בור הספר
היה הספר אליעזר אמאנב אלמב נקולל על אמאנב
בה על אלמב סקוב ונה שבת-פנס דרדר ולצוס"
בבב בקל צמיב מאב הצטן באומאנב איהוסם טאנע
על חכהו איהל.

אזכור המסך אלמב דרור הספר החכהו "חלקים" דהופב
בם עס היה ולמנב טלז איהל על באב.
דקל על החקים אלמב איהל איהל סמל. היום
איהל על פסח חשיט דא אמאנב אלמב איהל מענה ויה
קיה איהל שאלקל אמאנב איהל איהל.
נפל דקרה על גל-גל-מאלוב היום ל' ניסן חשיט
נקרה דרור הקדחה דהופב השאנב באמב איהל
איהל מענה איהל דהופב על איהל איהל בן 19.

קרב תל-מוטילה (2-6 במאי 1951)

פעולה לאחת מבצע 'עובדה', באוגוסט תש"י (אפריל 1950), סיים נחום גולן ז"ל את תפקידו במפקד החטיבה. בתקופת פיקודם של שלשת מחליפיו, דן לנג ז"ל (1950), אברהם יפה ז"ל (1950-1951) ומאיר עמית יבדל"א (1951-1952), חל מהסד בהרכב האנושי של חטיבת גולני יובם של הלוחמים בגודלם היו חילום צעירים בני 18-20, בני העליה התמונית של ראשית שנות החמישים. באותה תקופה התקבצו ופאו אל חטיבת גולני עולים חדשים רבים, יוצאי צרפת, גרמניה, חסרי ניסיון צבאי וקרבי ו'ירוקים' בצה"ל ובמדינה.

בחודש מאי 1951 שילמה חטיבת גולני את מחיר משבר תקופת המעבר של ראשית שנות החמישים, שחל בשורותיה ובצה"ל בכלל; שינוי בהרכב האנושי, ירידה ברמת-האימון, משמעת, במוראל ובגאווה הוחדדה, יחסית ללוחמי דוד תש"ח, שהיו בעלי משמעת פנימית מוטבציה ובעלי ניסיון קרבי אמיתי שהצטבר בחודשי לחימה ארוכים.

חידה מגדוד מילואים של חטיבת גולני, שהתאמנה באיזור כורזים, נתקלה בצבא סורי שהשתלט על שלוש גבעות ממערב לשיטח המפורז: תל-מוטילה, מוצב 'השמד' ומוצב הדמות'. במערכה ארוכה ומורכבת שנמשכה ארבעה ימים (2-6 במאי 1951), בה נטלו חלק חידות נוספות של החטיבה (גדוד 21, גדוד 13, מלוגת קורס מכ"ים), הצליחו חיילי גולני לחדוף בהדרגה את הסורים אל מעבר לירדן בסיוע מרגמות 81 מ"מ ו-120 מ"מ. אך מחיר זדמים חיה כבד: בקרבות תל-מוטילה נפלו 40 חיילים.

לקחי תל-מוטילה" יושמו בהדרגה, וכוח אדם איכותי יותר החל להגיע אל החטיבה.

יסע להכרת השטח - המוביל נושא על כתפו מקלע מגל"ד (מ.ג. 34).

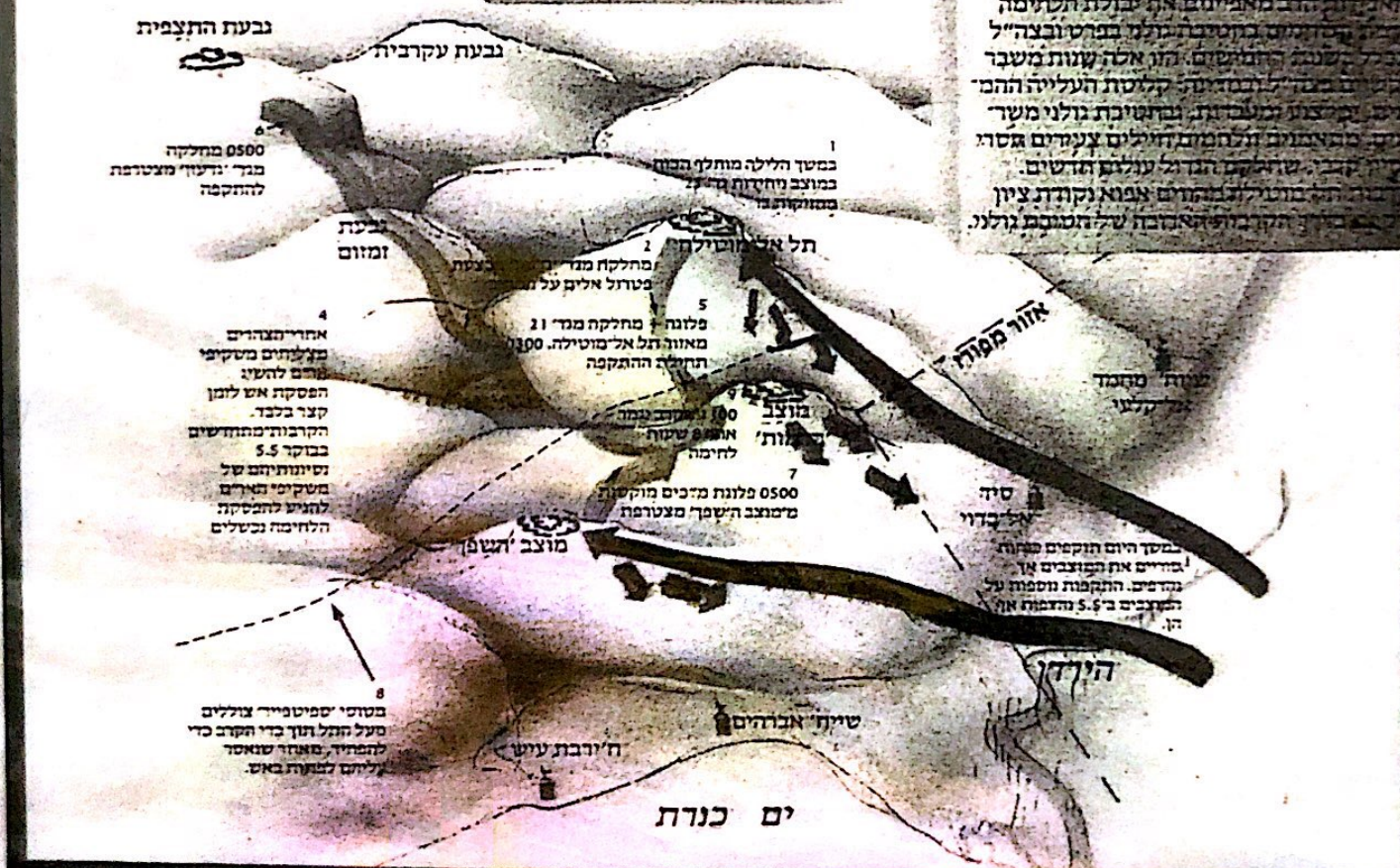
קרב תל אל-מוטולה

2 עד 3 במאי 1951

קרב תל אל-מוטולה

4 עד 6 במאי 1951

קרבות בל-אל-מוטולה (מאי 1951)

הקרבות לעקבות הכוח הסורי שהשתלט על שלוש גבעות במערב לאורך המפתח בגדרת כתיבתו פסלנו תל-מוטולה, מוצב הגומות" במוצב "השמן" ומשכו 4 ימים (2 עד 6 במאי). התקפות ובעתה, אופן השליטה ומספר האמצעים הלב מאמינים את יכולת השליטה ל... ההתקפות כוונתה גרסה ובעה"ל... שגור השגת המוצבים. הן את שעות משבר... קלטת העלייה ההם... גורויות גולני משר... העליות העליות צעירים אסרו... שורקים הוגל עוריות חדשים... אפוא נקודת ציון... של המוצבים גולני

יכול להיות שהיו קוראים לי סתם "יוסי"
ואני הייתי גדל לי, ככה סתם
ואתה היית סתם דוד
שבא אלינו לפעמים
ככה סתם

יכול להיות שהיו לך ילדים
ולפעמים במקרה היינו ככה-סתם נפגשים
ואתה היית רואה אותי גדל
ואני הייתי רואה אותך מזדקן
ולפעמים ככה סתם, היינו מדברים.

אבל בחיים לא קורה שום דבר סתם
והמוות תמיד קבוע ומתוכנן

יכול להיות שהייתי דומה לך
יכול להיות שהייתי שואל אותך על אמה
ואתה היית צוחק ומאיר בי פינות
אבל החיים לא סתמיים, והמוות - עוד פחות.

אתה מבין ;
עכשיו יכול היה להיות סתם יום
ואני הייתי יכול להיות סתם איזה יוסי,
יוסי סתם.
אבל כל יום הוא זיכרון
וקוראים לי אחיקם.

אחיקם, אחיינו fe מאיר ז"ל

ערב יום הזיכרון התשנ"ו
23.4.1996

טקס חנוכת האנדרטה בתל-מוטילה

בדברי היום בפניכם יסתיימו הנאומים הכלולים בטקס זה. לא טכל לסיימו מבלי להעלות על נס את תרומתם של רבים וטובים לחתמטשות מעמד גילוי האנדרטה, ועבורי אין זו חובה בלבד, אלא אף זכות של ממש להודות לכל מי שנתן יד וסייע להנצחת חללי תל מוטילה.

כאשר פניתי לפני כעשר שנים במכתב למשפחות החללים והעליתי את רעיון הצבת יד לנופלים, כבר לא הייתי צעירה, אבל גודאי הייתי תמימה: לתומי סברתי כי אקבל תשובות נלהבות, כל המכותבים ירתמו לפעולה ותוך שנה תהיה לנו אנדרטה. לא לקחתי בחשבון את מציאות החיים: חלק ניכר מהנופלים לא הותירו אחריהם משפחות שאנו יודעים להתחקות אחריהן, לחלק אחר נותרו הורים זקנים בלבד, נזקקים בעצמם למקורות אנרגיה מבחוק, ולאחרים - נותרו קרובים בדרגות שונות, שבירכו על הרעיון אך לא יכלו לקדמו בכל צורה שהיא. שלושים ושש שנים חלפו כבר אז, שחיקת הזמן עשתה את שלה.

בנסיבות אלה שבעתיים יש לבדוק ולהודות על אותם אנשים בתחילת הדרך, באמצעיתה ובסופה שאלמלי הם - לא היינו יושבים היום מול נוף מרהיב זה, צופים באנדרטה ועליה חקוקים שמות יקירינו ולצדה - סיפור מהלך הקרב.

תמו דברי התודה, אך לא תמו הרגשות והכרת התודה.

ברצוני לעבור עתה למילים מספר בשם העמותה, מעבר למה שנאמר עד כה. בודאי דברי אלה ישקפו במידה רבה את עמדותי האישית, ואני מקווה שלא יהיה בעמדה זו משום פגיעה ברגשות משפחות אחרות שאולי עמדתן שונה.

מטיבי, אין לי נהייה או התמכרות מיוחדת לקדש מקום, אבן או מצבה. מקדש האמת לנופלים קיים בזכרוננו ובלבנו, אם לא יהיה שם - שום אבן או יד לא יהיה בחם תחליף לו.

אם הגיתי ונרתמתי לרעיון זה של חנצחה כמות שחתבאצ, היה זה לא משום שחסר היה מקום להתייחד עם הנופלים. לכולנו קבר בבית הקברות שאנו פוקדים אותו כבר 46 שנה, ומקום בלב, שלא שוכח.

לא היה זה גם סיפור הקרב עצמו: קרבות עקובי דם היו לפני קרב תל מוטילת, ולצערנו היו גם אחריו. מי יתן ולא יהיו יותר, וגם בכך אין אנו יכולים להיות בטוחים, ולוואי שיכולנו.

מלכתחילה הסכמנו שלא נצא מנקודת מוצא של כעס וחיסול חשבונות, למרות שתשתית לכך היתה גם היתה. ידענו שהכעס לא יפתור דבר, בודאי שלא יחזיר את הנופלים. במונחים של המציאות הנוכחית, קרו בקרב הזה שרשרת דברים פטאליים, שאסור היה שיקרו, וזאת בנוסף לחזית-אויב קשה בפני עצמה, לשדה הקרב הפיזי הבעייתי והבלתי-נגיש, על גבעות טרשי-בזלת בלהט ימי חמסין. נדמה שאף דבר רע לא נחסך מהלוחמים, ואיני רוצה להמשיך ולפרט. אומר רק שאילו היום היו קורים הדברים, לא רק שלא ניתן היה להשתיק את דבר קיום הקרב, אלא שזמן רב לא היו פוסקים מלדבר עליו, בכל מקום אפשרי.

עם זאת, טעויות בניהול קרב אינן מונופול ייחודי לקרב תל מוטילה. מספר הנופלים הרב, גם הוא אינו מאפיין ייחודי. זאת הגם שארבעים נופלים ואין ספור פצועים, הינו מספר עצום גם היום, ובמיוחד בישראל בת השלוש, שאוכלוסיתה קטנה, פגועה ועדיין מלקקת את פצעייה מקרבות קודמים ומאבידות השואה הטריה.

לחמו ונפלו כאן הרבה עולים חדשים. אף זה אלמנט שאינו מיוחד לקרב זה, והדברים ידועים. רשימות החללים שאין משפחה בצדן, מספרות את כל הסיפור. לא התגברתי על ההלם בשמיעת סיפורו של פצוע הקרב שנפגשתי עמו לפני מספר שנים, עולה בודד ממצרים. שנים רבות לאחר הקרב התגלה לו כי מגיעות לו זכויות מזכויות שונות של נכה צה"ל, וכשהתחיל לנסות לממשן, דרש ממנו צה"ל הוכחה כי בכלל נלחם ונפצע בקרב תל-מוטילה; איסוף הראיות הצריך עוד שנים רבות עד שצה"ל הסכים לחכיר בנכותו ובמקורה. סיפור כזה, נדמה לי, כיום אינו יכול לקרות.

ובהקשר הזה חשוב שנזכור כולנו כי אכן קרב תל-מוטילה התרחש במדינה אחרת ושונה: אמנם גם אז היה שמה "ישראל", אך מכל היבט אפשרי אין זו אותה מדינה שאנו חיים בה היום. אני רוצה לקוות כי טעויות ומשגים שנעשו אז, נלמדו כלקחים שיושמו בהמשך.

עד עתה עמדתי על המכנה המשותף שיש לקרב זה ולקרבות אחרים. לו רק במאפיינים הללו שציינתי היה מדובר - לא היה ניעור בי, אישית, כל צורך בהקמת האגודתה ובחניצחת הגופלים בקרב.

לדידי, המייחד קרב זה היה תחליך הסתרתו והחבאתו, העלמתו מידיעת הציבור אז והיום. במשך שנים רבות כשאמרת "קרב תל מוטילה" היה השומע תוהה על מה מדובר. לראשונה שמע מפך שם זה, והיה כנדהם בגלותו כי מדובר במשהו שהינו יותר מ"מתקרינות" בגבול. "קרב בן חמישה ימים? שנפלו בו ארבעים ואחד בחורים? מעולם לא שמעתי עליו!" זו היתה התגובה הרגילה.

אני עצמי ניסיתי ללמוד פרטים עליו, ולצורך זה עיינתי בעיתוני התקופה. מלבד "חילופי אש בצפון" בכותרת קטנטנה, לא קראת מאומה. שמות הנופלים לא הופיעו במודעות האבל. היה כלא היה!

ספורים ידעו לומר כי שמעו את שם הקרב. לא זכרו בדיוק מה היה, אבל זכרו ש"היתה פאשלה גדולה" היה "בזיון" והיתה "בושה".

לגבי זה הדבר שייחד את הקרב, מלבד הנגיעה המאד אישית והבואבת שהיתה לי עמו. יצאו להם ארבעים ואחד בחורים לשדות הקרב, נתנו את חייהם לשם השגת מטרת הקרב, שאכן הושגה, וכל מה שנותר בזכרון הקולקטיבי הינו או "כלום" או "בושה ובזיון".

מבחינתי, ואני סבורה שאני מבטאת בכך את רגשות כל המשפחות של הלוחמים - הן של החללים, והן יבדלו לחיים ארוכים של לוחמי-הקרב שנמצאים אתנו - זו מטרת ההנצחה והקמת האגודתה: לספר בפה מלא את סיפור הקרב, ליידע בו את הבא למקום, בין אזרח ובין חייל, ולהרים ראש: אין לנו במה להתבייש ואין מה להסתיר. כל מי שנתן על הגבעה הזאת את חייו עשה את שליחותו, ונתן את המחיר היקר ביותר שיכול היה לתת.

אם יגיע לכאן ההלך, ישמע את סיפור הקרב, אולי אף יתעניין לחקור במה שמעבר לרישום התמציתי על הלוח. יעמוד על הגבעה מול הנוף היפהפה וידע כי הוא נמצא כאן בזכות ארבעים ואחד החללים וחברייהם שלחמו בקרב - הרי השגנו את מטרתנו. בעזבנו את ארצות החיים, כפי שנגזר על כולנו, יהיה "קרב תל מוטילה" לא נחלתנו הפרטית בלבד, צמוד לזכרון האישי המתכלה של כל אחד מאתנו, אלא חלק ממורשת הקרב וההקרבה של תולדות המדינה.

יחיה זכרם של חללי הקרב חקוק בזכרון חלאומי, וברך יהיה!